

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ КОМПОЗИЦІЇ ТА ОБРОБКИ

Освітня програма Музичне мистецтво
за другим (магістерським) рівнем

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “30” серпня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи композиції та обробки
Викладач (-і)	Чоловський П.М. , доцент кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва, заслужений працівник культури України Дуда Л. І. кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва
Контактний телефон викладача	Дуда Л. І. 0506894850
E-mail викладача	larysa.duda@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна, заочна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЕКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	-
Консультації	Консультації проводяться відповідно до практичних занять із курсу, у т.ч. онлайн
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Основи композиції та обробки» базується на теорії і практиці професійного розвитку педагога-музиканта, що забезпечує процес музично-педагогічної освіти магістрів, формує їх професійний розвиток, що є необхідним для майбутньої творчої діяльності. Зміст дисципліни полягає у ознайомленні майбутніх фахівців з науково-теоретичними основами композиції як виду мистецтва, її науковим апаратом, з різними видами композиторської техніки ХХ-ХХІ ст.; систематизації знань, удосконалення технічних навичок, набутих в курсах теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм, поліфонії, інструментознавства, інструментовки та перекладу; аналізі засобів музичної виразності, ознайомленні з типами розвитку музичного матеріалу; роботі над обробками народних пісень для голосу і фортепіано (бандури, баяна та ін.), а також для хору а capella чи з акомпанементом, оркестру народних інструментів, роботі над музичними жанрами, написанні програмного твору; навчити студентів складанню та виконанню практичних завдань з композиції та обробки.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета – підготовка та виховання висококваліфікованих педагогів-музикантів, виконавців – носіїв кращих традицій національної української культури, покликаних вирішувати завдання педагогічної, виконавської та музично-естетичної діяльності на тлі вітчизняної освіти, культури.</p> <p>Завдання курсу полягають 1) у теоретичному узагальненні музичних дисциплін, 2) в ознайомленні з найбільш видатною музичною літературою, що представляє різні стилі композиторського мистецтва, 3) в розвитку</p>	

творчих здібностей. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати основні засоби композиторської техніки, різновиди стилів і методів; отримати навички написання нескладних творів, творчо закріпити теоретичні знання.

Вивчення дисципліни «Основи композиції та обробки» сприяє формуванню у студента таких фахових компетентностей:

- 1) вміти набуті знання використовувати для вирішення проблем у контексті художнього розвитку людини;
- 2) лаконічно характеризувати історичні епохи, робити різнобічно узагальнений аналіз суспільно-політичних обставин, які сприяли появі даного музичного твору;
- 3) характеризувати особливості розвитку музики на різних етапах її історичного функціонування, характерних мистецьких напрямів в умовах різних суспільних формацій;
- 4) дати аналіз конкретних музичних творів з точки зору їх жанрово-стильових рис, музичної форми, мовно-виражальних засобів;
- 5) розкрити співвідношення традиційного і новаторського в музиці композиторів різних шкіл та творчих угруповань, спираючись на нові дослідження в галузі музичного мистецтва;
- 6) визначити головні теми прослуханих музичних творів;
- 7) використовувати різні методи викладання (лекція, розповідь, бесіда, демонстрація, практична робота, повідомлення).

4. Результати навчання (компетентності)

У результаті вивчення дисципліни Основи композиції та обробки у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі **загальні компетентності**:

- ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 2. Здатність розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 9. Здатність до шанобливого й дбайливого ставлення до історичної спадщини і культурних традицій.
- ЗК 10. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 12. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 14. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- ФК 2. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва.

ФК 4. Здатність володіти знанням базової музикознавчої, музично-педагогічної, методичної літератури та нотного репертуару.

ФК 6. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності, аргументовані знанням музичних стилів різних епох та володінням техніками, прийомами та виконавськими методиками.

ФК 8. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу у виконавській та педагогічній діяльності.

ФК 16. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології в процесі виконавської та педагогічної діяльності.

ФК 17. Здатність сприймати новітні концепції в сфері музичного виконавства, музикознавства, методології, музичної педагогіки та свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями.

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Винаходити оптимальні шляхи вирішення виконавських проблем, відтворювати емоційно-образний зміст музичного твору під час виконавської діяльності, створювати художній образ за допомогою комплексу музичних виражальних засобів.

ПРН 10. Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами аранжування музики, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (ансамблю, солістів).

ПРН 11. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 14. Використовувати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва у фаховій виконавській та педагогічній діяльності.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу – два семестри

Вид заняття - практичні	Загальна кількість годин –
	90.
Лекції	-
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
II-III	025 Музичне мистецтво (Народні інструменти)	I – II	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Історичний нарис. Мелодія, гармонія. Пісня, куплетна форма. Теоретичні основи вокального запису. Різновиди музичного акомпанементу. Елементи двоголосся у приспівих.					
Історичний нарис	Практичні	Літ. [1; 3; 18; 22; 23; 26; 30; 33]	2 год. практ. зан., 6 год. сам. роб.	Макс. 100 б.	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Ознайомлення студентів з мелодією: поєднання цих мотивів у складніші музичні побудови (фрази, речення); гармонією: мелодична побудова, дописування басової лінії, використання принципів компліментарної ритміки. Гармонізація мелодії дво-ти тризвучними акордами з використанням попередньо створеної лінії басу. Музична фактура акордова з епізодичним використанням двоголосся.	Практичні	Літ. [7; 11; 12; 13; 24]	4 год. практ. зан., 6 год. сам. роб.	Макс. 100 б.	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Ознайомлення студентів з вокальною мелодією в жанрі пісні. Добір віршованих текстів. Принцип співвідношення форми вірша і музичної форми. Куплетна форма. Теоретичні основи	Практичні	Літ. [4; 8; 19; 29]	4 год. практ. зан., 8 год. сам. роб.	Макс. 100 б.	згідно робочої програми навчальної дисципліни

вокального запису (діапазон, регістри, інтонаційні можливості, специфіка запису, дихання).					
Гармонія. Ознайомлення студентів з основними різновидами класичної гармонії (каданс, перед звучання, септакорд, відхилення, модуляція, голосоведення). Різновиди музичної фактури акомпанементу. Елементи двоголосся у приспівках. Мелодичні і гармонічні варіанти.	Практичні	Літ. [21; 24; 27]	4 год. практ. зан., 6 год. сам. роб.	Макс. 100 б.	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Змістовий модуль 2. Обробка народної пісні для голосу і фортепіано (баяна, бандури, гітари), ансамблю, хору. Використання народних ладів та елементів поліладовості. Написання п'єси. Мелодія для сольного інструмента. Музична форма «Рондо». Варіаційний музичний цикл. Підсумок					
Подальше освоєння вокальної мелодики. Обробка народної пісні для голосу і фортепіано (баяна, бандури, гітари), ансамблю, хору. Використання народних ладів та елементів поліладовості. Написання п'єси на задалегідь створену гармонію з 5-6 голосних акордів.	Практичні	Літ. [4; 6; 8; 9; 13; 14; 27]	4 год. практ. зан., 8 год. сам. роб.	Макс. 100 б.	згідно робочої програми навчальної дисципліни

Мелодія для сольного інструмента (пісенного плану). Можливі інструменти – баян, бандура, скрипка.	Практичні	Літ. [6; 27]	2 год. практ. зан., 6 год. сам. роб.	Макс. 100 б.	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Ознайомлення з музичною формою «Рондо». Створення інструментальної п'єси для баяна, акордеона, бандури або для соліста. Матеріалом для п'єси може бути тема, взята із народних пісень. Варто уникати незмінних повторів під час другого і третього проведення теми. Підготовка до варіаційного циклу.	Практичні	Літ. [2; 5; 27]	4 год. практ. зан., 6 год. сам. роб.	Макс. 100 б.	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Варіаційний музичний цикл. Повна свобода у виборі теми для варіювання. Оптимальна кількість варіацій у циклі 5-7. Слід обирати музичну тему з зрозумілим образним змістом (народні пісні).	Практичні	Літ. [2; 18; 27; 33]	4 год. практ. зан., 6 год. сам. роб.	Макс. 100 б.	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Підсумок вивчення попередніх тем: оволодіти навичками у доборі жанрів для самостійної творчості (романси для	Практичні	Літ. [2; 18; 26; 27; 28]	2 год. практ. зан., 8 год. сам. роб.	Макс. 100 б.	згідно робочої програми навчальної дисципліни

голосу з інструментом, хорові та ансамблеві твори, а capella). Створення сонати для інструменту (баян, сопілка, фортепіано, скрипка, бандура), що значно поглибить обізнаність студента в музичній творчості.					
--	--	--	--	--	--

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів.</p> <p>Оцінювання курсу здійснюється з урахуванням усіх видів навчальної роботи за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.</p> <p>Поточний контроль та оцінювання проводиться безпосередньо викладачем.</p> <p>Періодичний та семестровий контроль проводиться з метою визначення успішності розвитку бакалавра та засвоєння ними навчальної програми на певному етапі навчання.</p> <p>Форма контролю: III семестр: залік.</p> <p>Критерії оцінювання:</p> <p>«ВІДМІННО» (90 – 100 балів) виставляється магістру, який:</p> <p>Вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, творчо виконує індивідуальні завдання, самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми знає основні засоби композиторської техніки, різновиди стилів і методів; володіє навиками написання нескладних творів для голосу з супроводом, простих інструментальних творів для одного інструмента або ансамблю народних інструментів.</p> <p>«ДОБРЕ» (70 – 89 балів) виставляється магістру, який:</p> <p>Вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях та формуванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці за зразком, самостійно виконує практичні завдання передбачені програмою.</p>
-----------------------------------	---

	<p>Знає основні засоби композиторської техніки, різновиди стилів і методів; володіє навиками написання нескладних творів.</p> <p>«ЗАДОВІЛЬНО» (50 – 69 балів) виставляється магістру, який: Володіє навчальним матеріалом поверхнево, фрагментарно, знайомий з основними поняттями навчального матеріалу.</p> <p>Має елементарні, нестійкі навички виконання завдання, невпевнено оперує знаннями основних засобів композиторської техніки, різновидів стилів і методів; недостатньо володіє навиками написання нескладних творів.</p> <p>«НЕЗАДОВІЛЬНО» (25 – 49 балів) виставляється магістру, який: Має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу, під час виконання завдань допускаються суттєві помилки.</p> <p>«НЕЗАДОВІЛЬНО» (0 – 24 балів) виставляється магістру, який: не володіє навчальним матеріалом. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.</p>
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Навчальна дисципліна передбачає написання індивідуальних письмових завдань із опрацювання обов'язкової та додаткової літератури, а також аналізу музичних творів. Письмові завдання оцінюються відповідно до Методичних рекомендацій та положення про організацію самостійної роботи студентів кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва спеціальності 025 «Музичне мистецтво»</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Порядок та організація контролю знань бакалаврів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів, Методичних рекомендацій та положення про організацію самостійної роботи студентів кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва спеціальності 025 «Музичне мистецтво»</p>
<p>7. Політика курсу</p>	
<p><u>Академічна доброчесність</u>: Очікується, що магістранти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату.</p> <p><u>Відвідування занять</u> Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі магістранти відвідають індивідуальні заняття курсу. Пропуски індивідуальних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.</p>	
<p>8. Рекомендована література</p>	
<p>1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.</p>	

2. Асаф'єв Б.В. Музична форма як процес. Л., 1971. 376 с.
3. Бодак Я.А., Соловей Л.М. Українська та зарубіжна музичні літератури: Методичний посібник-конспект для викладачів початкових і середніх навчальних закладів культури і мистецтв України. Вінниця: Нова Книга, 2011. 304 с.
4. Герасименко О. Українські колядки для ансамблів бандуристів. Обробки та аранжування Оксани Герасименко. Вид. 2-е, доп. Київ – Львів: ТеРус, 2006. 100с.
5. Горюхіна Н.А. Еволюція сонатної форми. К.: Музична Україна, 1973. 310 с.
6. Гуцал В. Інструментовка для оркестру українських народних інструментів. К.: Муз. Україна, 1988. 79 с.
7. Давидов М. Теоретичні основи перекладення інструментальних творів для баяна. – Київ: Музична Україна, 1977. 120 с.
8. Добрий вечір тобі, пане господарю: українські колядки та щедрівки в обробці для баяна та акордеона / упорядник та обробки П. М. Чоловський. Надвірна: Крок, 1998. 77 с.
9. Долчук Р. Хорове аранжування: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Вид-во «Плай» ЦІТ Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника, 2008. 383 с.
10. Дуда Л. Специфіка жанру обробки народної пісні в сучасному бандурному репертуарі (на прикладі пісні «Така її доля») // Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Творчість композиторів України для народних інструментів», присвяченої 75-річчю від дня народження видатного українського композитора Віктора Власова (ДДПУ ім. Івана Франка, 2 грудня 2011 р., м. Дрогобич) / Редактор-упорядник А. Душний. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2011. Вип. 2. С. 25–29.
11. Дуда Л. Специфіка обробки вокально-інструментальних произведень для бандури // Актуальні проблеми мирової художественної культури : матеріали Міжнарод. науч. конф., посвящ. пам'яті проф. У. Д. Розенфельда (Гродно, 5–6 апреля 2012 г.). В 2 ч. Ч. 1 / ГрГУ ім. Я. Купалы ; редкол.: Т. Г. Барановская (гл. ред.) [и др.]. Гродно : ГрГУ, 2012. С. 270–276.
12. Дуда Л. Теоретичні засади обробки фольклору крізь призму жанрової специфіки бандурного репертуару // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Вип. 15–16. Івано-Франківськ, 2009. С. 186–192.
13. Дуда Л.І. Фольклорні жанри та їх трансформація у творчості для бандури: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01; Держ. ВНЗ "Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника". Івано-Франківськ, 2016. 19 с.
14. Дутчак В. Аранжування для бандури : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Плай, 2001. 90 с.
15. Євсеєнко О.О. Музичний переклад: мовний та мовленнєвий аспекти (на прикладі домрового перекладу) // Дизайн-освіта в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку та євроінтеграція. Вісник ХДАДМ. Музично-театральне мистецтво. № 6. Харків, 2011. С. 200–202.
16. Земцовский И. Проблема варианта в свете музыкальной типологии / Фольклор и композитор [Теоретические этюды]. Л. : Советский композитор, 1977. С. 36 – 50.
17. Золкін С.А. Музична імпровізація як основа навчання студента-музиканта / Молодий вчений № 11 (51) листопад, 2017. С. 571 – 574.
18. Історія української музики [Ред. М.Гордійчука]. - Т. 1. - К.: Наукова думка, 1989. – 448 с.
19. Квітенько бойкине : Пісні для вокального ансамблю у супроводі бандури / Обробка, аранжування, упорядкування Лариси Дуди. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2014. – 104 с.
20. Коновалова І. Феноменологія музичної обробки (на матеріалі хорових творів

- українських композиторів XIX – XX ст.) : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.01. Харків, 2007. 314 с.
21. Лобанова М. Музыкальный стиль и жанр: история и современность. М. : Сов. композитор, 1990. 312 с.
 22. Ляшенко І. Народність і національна характерність музики. К. : Вид-во Академії наук УРСР, 1957. 92 с.
 23. Ляшенко І. Національні традиції в музиці як історичний процес. К. : Муз. Україна, 1973. 328 с.
 24. Ляшенко О.Д. Професійна підготовка майбутніх вчителів музичного мистецтва в умовах вищого навчального закладу // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць / Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти», 25-27 квітня 2013 року. Випуск 14. (19). Київ: НПУ, 2013. С. 88.
 25. Музичний енциклопедичний словник під редакцією Келдиша Г.В. М., 1990.
 26. Муха А. І. Композитори України та української діаспори : довідник. К. : Муз. Україна, 2004. 352 с.
 27. Назайкінський Є.В. Логіка музичної композиції. М., 1982.
 28. Оркестр народних інструментів : навчально-методичний посібник / Є.В. Роговська, В.В. Рутецький. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 220 с.
 29. Співає лемківська хорова капела «Бескид» / П. Чоловський. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. –106 с.
 30. Соколов А. Музыкальная композиция XX века: диалектика творчества: монография. М.: Музыка, 1992. 227 с.
 31. Способін І.В. Музична форма. М., 1984. 400 с.
 32. Трофимчук О.І. Варіаційні форми в обробках народної музики // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: зб. наук. праць: наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне : РДГУ, 2008. Вип. 14. С. 106–116.
 33. Хрестоматія української дожовтневої музики. Ч.1 / упорядник О.Я. Шреєр-Ткаченко. К.: Музична Україна, 1974. 270 с.

Викладач _____ Чоловський П.М., Дуда Л.І.